

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК**

Кафедра психології

Декан факультету суспільних наук
Юрій ОСТАПЕЦЬ /
«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

ДОСЛІДНИЦЬКА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА

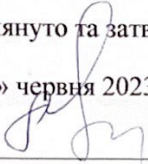
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2023

Робоча програма «Дослідницька (виробнича) практика» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «Психологія».

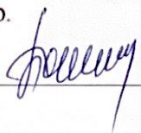
Розробники: викладач Шмідзен І.Ю., викладач Юхименко І.В.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри *психології*
протокол № 14 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії Олена ПОПАДИЧ

© Шмідзен І.Ю., Юхименко І.В., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	4	5
	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: - самостійної роботи студента – 60/120	8	10
	Самостійна робота:	
	60	120
	Індивідуальна робота:	
	120	60
Вид підсумкового контролю: диф. залік		
Форма підсумкового контролю: усна		

2. МЕТА

Мета дослідницької (виробничої) практики – удосконалити професійні вміння та навички на основі ознайомлення з практичною діяльністю психолога та її теоретичного осмислення.

Завдання виробничої практики:

- закріплення і практичне використання теоретичних знань з фахових дисциплін;
- формування професійної ідентифікації майбутніх психологів, їх професійної самосвідомості;
- формування вмінь і навичок для реалізації психодіагностичної, профілактичної, розвивальної та психокорекційної функцій психолога;
- формування та закріплення вмінь складати програму дій на основі самостійно сформульованих припущень;
- вивчення технології проведення дослідження.

Відповідно до освітньої програми, проходження практики сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК11. Здатність дотримуватись норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Передумовами проходження «Дослідницька (виробнича) практика» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- OK15 Загальна психологія
- OK16 Практикум із загальної психології
- OK17 Експериментальна психологія
- OK19 Вікова психологія
- OK23 Психодіагностика
- OK39 Психодіагностична навчальна практика

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення освітнього компоненту повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання	ПР1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	ПР2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань	ПР3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	ПР4
Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги	ПР5
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження	ПР6
Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	ПР7
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців	ПР8
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	ПР9
Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	ПР10
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника	ПР12
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності	ПР13
Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку	ПР15
Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	ПР16
Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності	ПР17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження «Дослідницька (виробнича) практика»:

Очікувані результати	Шифр ПРН
Вміти аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання відповідно до практичного запиту у межах певної проблематики психології.	ПР1
На основі проведеного психологічного дослідження розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у межах заданої проблеми дослідження.	ПР2
Вміти здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення завдань у межах психодіагностичної, психокорекційної, просвітницької та профілактичної роботи.	ПР3
На основі проведеного емпіричного дослідження у межах певної проблеми вміти аналізувати, узагальнювати отримані результати. На їх основі обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.	ПР4
Відповідно до заданої проблеми вміти обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження. Розуміти особливості технології психологічної допомоги у різних напрямках.	ПР5
У межах заданої психологічної проблеми вміти формулювати мету. Відповідно до мети ставити завдання дослідження. Знати правила та принципи збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури проведення психологічного дослідження.	ПР6
Здійснивши емпіричне психологічне дослідження вміти рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів. Уміти узагальнювати отримані результати і на їх основі формулювати аргументовані висновки.	ПР7
Розуміти особливості аналізу та інтерпретації результатів дослідження щоб презентувати результати власних досліджень як усно так і письмово для фахівців у галузі психології і нефахівців.	ПР8
На основі розуміння проведення діагностичної та колекційної роботи, пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у певній галузі психології. Знати аргументувати та приймати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР9
Розуміти особливості побудови психологічного дослідження, колекційної чи профілактичної роботи відповідно до культуральних особливостей особистості. У процесі діагностики, корекції чи профілактики вміти формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, аргументувати власну позицію, модифікувати висловлювання.	ПР10
У межах певної психологічної проблеми володіти навичками побудови та реалізації програми психопрофілактичних, просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту.	ПР12
У процесі проведення діагностичної, колекційної, профілактичної та просвітницької роботи у різних вікових групах вміти взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	ПР13
Оцінювати межі власної компетенції та відповідально ставитися до професійного навчання та саморозвитку, вдосконалення навичок щодо здійснення діагностико-корекційної, профілактичної та просвітницької діяльності.	ПР15

Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога у процесі проведення емпіричного дослідження, корекційно-розвивальної, профілактичної та просвітницької роботи.	ПР16
Вміти демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній діяльності психолога.	ПР17

5. ПРОГРАМА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ (ВИРОБНИЧОЇ) ПРАКТИКИ

5.1. Зміст

З метою закріплення вмінь й навичок самостійного вирішення виробничих, наукових та організаційних завдань кожному студенту видається індивідуальне завдання. Тематика індивідуальних завдань та їх зміст можуть конкретизуватися і уточнюватися під час проходження практики керівником практики від кафедри психології.

Студент-практикант стає повноправним членом колективу установи (організації), у якій він проходить практику та зобов'язаний суворо дотримуватися трудової дисципліни й виконувати всі вимоги (види робіт), які йому доручаються.

В цілях оптимізації навчального процесу під час виробничої практики в межах програми практики студент працює над індивідуальними завданнями, які дотичні або суміжні з його бакалаврським науковим дослідженням.

Під час дослідницької (виробничої) практики студенти повинні виконати наступні індивідуальні завдання:

1. Проведення психодіагностичного дослідження:

а) визначити цілі діагностичного дослідження;

б) підібрати адекватні цілям методи психодіагностики (не менше 3-х методик та при потребі методи дослідження: спостереження, бесіда, анкетування тощо); обґрунтувати вибір методик;

в) грамотно провести групове психодіагностичне дослідження (вибірка не менше 20-ти осіб);

г) проаналізувати отримані результати, якісно і кількісно їх інтерпретувати і намітити шляхи вирішення виявлених в ході діагностики проблем;

д) оформити протоколи обстеження з кожної методики відповідно до існуючих вимог;

е) визначити загальний психологічний висновок, що включає основну отриману інформацію з досліджуваної проблеми.

2. Розробка корекційно-розвивальної програми:

а) за результатами психодіагностичної роботи формується група, яка потребує психокорекційно-розвивальної роботи;

б) для цієї групи скласти план корекційної роботи, який передбачає не менше 10 занять (повна розробка кожного заняття окремо з описанням мети, задач і вправ).

3. Розробка та проведення психолого-профілактичної бесіди:

а) провести одне профілактичне заняття (тематика профілактичних заходів може варіюватися залежно від потреб дослідження практики);

б) розробити план-конспект та аналіз проведеного заходу.

4. Розробка та проведення психолого-просвітницького заняття: рекомендовано провести профорієнтаційну бесіду із старшокласниками з орієнтацією на оволодіння професією психолога. У випадку проходження практики не в освітніх закладах, рекомендовано провести профорієнтаційну бесіду на ознайомлення з професією психолога у цілому.

Кожен студент працює за індивідуальним планом. З огляду на зазначені вимоги, індивідуальний план роботи студента-практиканта повинен бути спрямований на такі сфери діяльності психолога: психодіагностична, профілактична, психокорекційна та просвітницька.

5.2. Бази практики

Практика проводиться на базах практики, діяльність яких відповідає напряму підготовки студентів та може забезпечити усі необхідні умови для виконання студентом програми практики.

Студенти можуть самостійно з дозволу керівника практики від факультету та за погодженням завідувача кафедрою підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його як базу практики.

З базами практик університет завчасно укладає договори на проведення практики за затвердженою формою. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може охоплювати період конкретного виду практики або діяти протягом 5 років.

На основі укладеного довгострокового чи короткострокового договору, студентів /групі студентів видається направлення на практику.

Бази практики зобов'язуються:

1. Прийняти студентів на практику згідно з календарним планом.
2. Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.
3. Створити необхідні умови для виконання студентами програми практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.
4. Забезпечити студентам умови безпечної роботи на кожному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці. У разі потреби навчати студентів-практикантів безпечних методів праці.
5. Надати студентам-практикантам і керівникам практики від університету можливість користуватися бібліотекою, психологічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.
6. Забезпечити облік відвідування бази студентами-практикантами. Про всі порушення трудової дисципліни, правил внутрішнього розпорядку повідомляти університет.
7. Після закінчення практики дати характеристику на кожного студента-практиканта, в якій відобразити якість підготовленого ним звіту.

Дослідницька (виробнича) практика студентів-психологів проводиться у навчальних закладах усіх рівнів, у центрах психологічної допомоги, науково-дослідних інститутах з психологічним напрямом, у психодіагностичних центрах, центрах психологічної реабілітації, центрах зайнятості, центрах профорієнтації, комерційних організаціях та в інших установах, де є психологічна служба, психологічна лабораторія або кабінет психолога.

5.3. Організація і керівництво практики

Відповідальність за організацію, навчально-методичне забезпечення і проведення всіх видів практик, а також безпосередній контроль за ними, покладається на кафедру психології та відповідальних осіб базових організацій та установ.

Перед початком практики на кафедрі психології проводяться настановчі збори, у яких беруть участь студенти-практиканти та їх керівники від університету. Відповідальний за проведення практики від кафедри психології знайомить присутніх з наказом ректора, змістом практик та вимогами щодо їх проходження, правами та обов'язками студентів і їх керівників.

На зборах в обов'язковому порядку проводиться інструктаж із техніки безпеки, на якому пояснюються правила поведінки студентів під час їхнього перебування на практиці. Студенти, які не пройшли інструктаж з техніки безпеки, до проходження практики не допускаються.

Перед початком практики керівники надають студентам необхідні документи (направлення, щоденник, календарний план, індивідуальні завдання, методичні рекомендації щодо проходження практик та інші документи). Також керівники практик повідомляють студентам про систему звітності, форми і методи контролю та критерії оцінювання результатів проходження практики.

Керівники практики від кафедри психології в тісному контакті з керівниками від баз практики забезпечують високу якість її проходження згідно до програми практики.

У перший день практики студенти прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник та знайомить з базою практики.

Упродовж всієї практики студенти ведуть щоденник, у якому занотують результати спостережень, свої враження про роботу психолога, зауваження щодо ходу практики тощо. Щоденник ведеться у довільній формі. Його має право оглянути лише керівник практики від кафедри психології.

6. КОНТРОЛЬ ТА ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ

6.1. Форми і методи контролю

Контроль діяльності студентів під час практики здійснюється у двох формах: поточний контроль (відвідування студентів на базах практики) і підсумковий контроль (підсумкова конференція та звіт).

Керівники практики проводять постійний контроль за відвідуванням студентами бази практики, дотримання ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно до встановленого графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики. Вони також оцінюють ставлення практикантів до своїх обов'язків та їх дисциплінованість.

З метою адекватного підсумкового оцінювання практики студентів перевіряються поточні записи з виконаних пунктів програми практики, якості виконання індивідуальних завдань, а також підготовки підсумкового звіту практики. Керівник від кафедри психології має право контролювати записи у щоденнику практики.

Робота студентської групи та керівників практики, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри психології та навчальною частиною університету.

6.2. Вимоги до звітних документів

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуальних завдань. Форма звітності студента за практику – це подання звіту в друкованому вигляді.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Звіт в друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуальних завдань, висновки і пропозиції, список використаних джерел тощо. Текст звіту може містити пояснення, таблиці, схеми, діаграми тощо. Оформлюється звіт за вимогами, які встановлюються стандартом для оформлення текстових документів. Звіт захищається студентом у формі диференційованого заліку у вищому навчальному закладі.

Розділи звітної документації:

1. Звіт про виконання програми практики.
2. Щоденник практики.
3. Характеристика на студента-практиканта (підготовлена керівником від бази практики)

Звітна документація передається викладачу, який здійснював керівництво практикою і зберігатися на кафедрі психології протягом п'яти років (згідно чинних вимог).

6.3. Розподіл балів

Вид контролю	Кількість балів за вид контролю
Ведення щоденника практики	10 балів
Змістовна частина звіту	10 балів
Представлення матеріалів діагностичного обстеження	25 балів
Представлення матеріалів корекційної програми та проведення одного корекційного заняття під супроводом практичного психолога бази практики	25 балів
Проведення і конспект просвітницького заняття	15 балів
Проведення і конспект профілактичного заняття	15 балів
Разом	100 балів

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є звіт про проходження практики.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма підсумкового семестрового контролю: усна (диф. залік).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. посібник / Андрушко Я.С. – Львів: Львів ДУВС, 2017. – 212 с.
2. Данильченко Н. О. Психодіагностика: прктикум / Н. О. Данильченко, А. В. Вертель. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. – 144 с.
3. Дудкевич Т. В. Практична психологія. Вступ до спеціальності: навчальний посібник / Дудкевич Т. В., Савицька О. В. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 256 с.
4. Заброцький М. М. Основи вікової психології: навчальний посібник / М. М. Заброцький. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 112 с.
5. Зелінська Т. М. Практикум із загальної психології: Навч. посібн. / Т. М. Зелінська, І. В. Михайлова. – Київ: Каравела, 2018. – 272 с.
6. Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога. Навчально-методичний посібник. / Колтунович Т.А. – Чернівці, 2007. – 256 с.
7. Кузікова С.Б. Основи психокорекції: навчальний посібник. / Кузікова С.Б. – Київ: Академвидав, 2012. – 320 с.
8. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навчальний посібник / Кузікова С.Б. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2020. – 304 с.
9. Кузьо О. Основи психологічної практики: навчальний посібник / Кузьо О. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. – 124 с.
10. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навчальний посібник / В. П. Кутішенко. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 128 с.
11. Лемак М. В. Психологу для роботи: діагностичні методики / М. В. Лемак, В. Ю. Петрище. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – 616 с.
12. Савчин М. В. Вікова психологія: навчальний посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
13. Туриніна О. Л. Практикум з психології: Навч. посібн. / О. Л. Туриніна. – Київ: Персонал, 2012. – 328 с.
14. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: навчальний посібник. / Яценко Т. С. – Київ: Либідь, 1996. – 264 с.
15. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: навчальний посібник. / Яценко Т. С. – Київ: Вища школа, 2004. – 228 с.